СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 262. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 10. падолиста 1922.

VOL. XXX. No. 262. Jersey City, N. J., Friday, November 10, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

НАСЛІДКОМ ВИБОРІВ РЕПУБЛИКАНЦІ МАЮТЬ МАЛУ БІЛЬШІСТЬ В КОНГРЕСІ

ВАШІНГТОН, 8. падолиста. — Виломи, пороблені демократами у републиканській більшости в американськім конгресі, більші, як спершу видавалося.

О скілько можна судити на основі одержаних до сього часу донесень, — які можуть ще бути дещо змінені остаточним вислідом, — сенат буде мати 52 републиканців, 43 демократів та 1 сенатора, вибраного фармерсько-робітничою партією. Значить, републиканці будуть мати тут зглядну більшість 8 голосів.

Неменче тяжко для републиканців представляється ситуація в палаті послів, де буде засідати: 221 републиканців, 212 демократів, 1 соціяліст та 1 независимий (дикий). Значить, величезна більшість 165 чолосів, якою розпоряджали републиканці в попередній палаті послів, стопилася до 7 голосів більшости.

Такий вислід голосовання не міг не зробити глибокого враження на адміністрацію. Вона має бути просто перелякана таким вислідом, бо мала більшість означає для републиканців те, що вони будуть мусіти тепер оглядатися немало на поступових опозиціоністів в рядах самої републиканської партії, котрими проводить старий парляментар сенатор Ля Фолет. Провідники републиканської партії виразно бачуть у виборчій невдачі показчик ще більшої невдачі при виборах за два роки, і вони вже тепер говорять про потребу реорганізації партії та ґрунтової зміни урядової політики в декотрих основних питаннях. Покищо, однак, вони ще не можуть згодитися на те, котра власне частина їх політики їм найбільше пошкодила.

ВИБОРИ БУЛИ ДЛЯ „ТРЕТИХ" ПАРТІЙ НЕЩАСЛИВІ

Опозиція проти політики републиканського уряду виявилася по більшій части голосованнєм за її головною противничкою, демократичною партією. Лишень в дуже незначній мірі найшла вона свій вислів в підпертю других, або, як їх тут називають, „третих" партій.

З висліду виборів видно, що в сенаті буде засідати лишень один член такої третої партії. Буде ним сенатор Шипстед зі стейту Минесоти, котрий яко кандидат фармерсько-робітничої партії побив там великою більшостю голосів републиканського кандидата Френка Келоґа, котрий уже був сенатором підчас попередньої каденції.

В палаті послів конґресу буде всего двох членів „третих" партій. З них один належить до соціялістичної партії. Є ним Віктор Берґер з Милуоке, котрий був уже два рази передтим вибраний конґресменом, але два рази втратив свій мандат на тій основі, що підчас війни виступав проти військової бранки. Недавно Найвисший Суд Злучених Держав зніс його присуд і тепер він буде міг заняти своє місце в конґресі.

НАСТРІЙ НАРОДА ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

Одиноким „диким" (що не належить до ніякої партії) в конґресі буде священик О. Дж. Квейл, котрий виступав до виборів без попертя жадної партії, а прецінь побив такого сильного кандидата, як бувшого конґресмена Волстеда, котрий, як відомо, є автором закона проти виробу та торговлі алькоголічних напитків. Здається, що значну частину своєї популярности завдячує Квейл сій обставині, що він дав Волстедови парцїї його власної медицини, оголосивши публично, що він „ще сухший як самий Волстед". За Квейлом станули навіть противники прогибіції, котрі хотіли бачити лишень одно: поваленне за всяку ціну автора прогибіційного закона.

Прогибіційне питанне було плятформою боротьби в богато округах так сенатових, як і конґресменівських. Так, приміром, зі стейту Вискансин вибрано аж чотирох конґресменів, які підписали були заяву, що вони стоять за обмеженнем закона Волстеда. На загал „мокрі" рахують, що вони будуть мати в палаті послів 185 голосів за пропозицією злагодження прогибіційного закона.

Декотрі стейти віддали справу поправки прогибіційного закона під референдум (загальне голосованне народа), і де лишень се зроблено, народ всюди заявився за обмеженнем прогибіції. Так, приміром, мешканці илиноиського стейту заявилися три рази більшим числом за обмеженнем як проти. Необмежена прогибіція втратила також в Каліфорнії та Нова Анґлія.

ЖІНКИ БУДУТЬ МАТИ ЛИШЕНЬ ОДНУ ПРЕДСТАВНИЦЮ ПОЛА

Одинокою жінкою в конґресі буде пані Винифред Мейсон Ґак, дочка бл. п. конґресмена та сенатора Вілієма Мейсона. Вона кандидувала в стейті Илиной.

Кромі неї в Злучених Державах кандидувало до конґресу ще 9 других жінок, але всі вони були побиті своїми противниками. Межи иншими втратила своє місце в конґресі панна Алис Робертсон зі стейту Оклагома. Межи кандидатками до сенату була також пані Гупер, котра кандидувала проти сенатора Ла Фолета, щоби показати, що прецінь є хтось, хто на се відважиться станути проти Ла Фолета.

ДЕПОРТАЦІЯ ГРОЗИТЬ ТИСЯЧАМ ВТІКАЧІВ ЗІ СХОДУ.

В Злучених Державах находиться тепер коло тисячу грецьких та вірменських втікачів перед недавним турецьким наступом, яким грозить депортація з Злучених Держав наслідком постанов іміґраційного закона.

Іміґраційні власти вже навіть рішили їх депортувати, бо вони перевисшають квоти, дозволені законом для їх країв. Національна Рада епископальної церкви, котра цікавиться Вірменами та Греками, бо удержує середних численні місії, своїм коштом нанята адвокатів на оборону втікачів, і сі адвокати власне внесли спротив проти рішення іміґраційних властий, викидаючого втікачів зі Злучених Держав.

САМОВБИЙСТВО 17-ЛІТНЬОЇ ДІВЧИНИ.

В Ню Йорку поповнила самовбийство через затроєнне себе газом 17-літна Б. Дейвидсон. З листів, полишених нею, виходить, що причиною її кроку, була роспука, яка огорнула дівчину, як родичі заборонили її бачитися з хлопцем, котрого вона любила.

ПОГРОЗИ ПАЧКАРІВ ГОРІВКИ.

Пейдж Морис, федеральний суддя в Минеаполисі, в минесотськім стейтті, котрий вславився недавно острими засудами проти всіх, що переступають закони проти виробу та продажі алькоголічних напитків, дістав цілий ряд лист з тяжкими погрозами. Декотрі листи навіть грозять йому смертю, як що він не кине переслідування пачкарів горівки. Суддя не зважає на погрози та сипле кари далі. Тепер він почав вже засуджувати не лишень на грошеві кари, але й на вязницю.

АРЕШТ ЛОДКИ.

Федеральний уряд розбирає справу анґлійського вітрильного корабля „Буема", котрого задержали виконуючі прогибіційний закон урядники під закидом, що він пачкує горівку межи американською сушею а кораблями на повнім морю. Корабель арештовано ще 14. вересня, а випущено його на волю аж 7. падолиста, коли уряд переконався, що він не робив сього, за що його підозрівано.

Він належав до тих кораблів, що їх задержано поза тримилевим обрубом помимо постанов межинародного права, що такі кораблі не мають підлягати законови краю, коло котрого берегів вони находяться.

ВУГЛЕВА СИТУАЦІЯ.

Урядовий звіт уряду федерального розділювача вугля виказує, що вуглева ситуація значно поправилася. На складах в Злучених Державах находиться тепер уже 35 міліонів тон мягкого вугля, що становить коло двох третин нормальної скількости сього вугля в другі роки. Зате тверде вугля (антрацит) все ще рідкість, бо його не добуто тільки, кільки потреба для краю.

ЛЮБОВ КОМУНІСТА ДО КАПІТАЛІСТИЧНОГО КРАЮ

Перед Федеральним судом в Ню Йорку ставав у понеділок Йосиф Ковальський, котрий називав себе також Стефановським та Ульманом, з котрого департамент судівництва арештував свого часу яко небезпечного чужинця. Арештований та осуджений іміґраційними властями, він був відставлений до корабля та висланий зі Злучених Держав, але повернув незадовго назад і знов попав в руки поліції, котра його поставила тепер перед суд за злочин, який поповняє депортований чужинець через поворот до Злучених Держав. Не могучи зложити запоруки, установленої судом на 20.000 долярів, Ковальський сидів в тюрмі три місяці, ждучи на росправу.

В понеділок суд засудив його на рік і день тюрми, з тим, що три місяці, відбуті в інквізиті, мають почислитися йому до відбутої кари. Після відбуття кари він знов має бути депортований. Проти Ковальського панує в тюрмі страшне обуренне серед вязничників, бо Ковальському закидають, що він, будучи комісаром та членом большевицької чрезвичайки, знущався люто над вязниками в Росії.

ЗАКИДАЮТЬ ЗВІРСЬКИЙ ЗЛОЧИН.

Кілька днів тому погиб в Ню Йорку 12-літний хлопчина Саро Фамуляра. Мав він впасти з даху пяти-поверхового дому, де він жив з родичами. Поліція спершу повірила в подані її вістки про причину смерти хлопчини, але незадовго потім сусіди родичів хлопця донесли поліції, що хлопчина не впав з даху самовільно, але тому, бо одна пані, Катерина Смайлекс струтила з даху, розлючена тим, що Саро підчас забави скропив її діти водою. Поліція сейчас арештувала паню Смайлекс під закидом убийства.

ПІЛСУДСЬКИЙ ІМЕНУЄ НОВИХ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 5. падолиста. — „Начельнік панства" Пілсудський підписав номінаційні декрети послів в Лондоні й у Вашингтоні.

В Лондоні польським послом буде Константин Скірмунт (яйцебитий українськими студентами у Відні), а у Вашингтоні др. Владислав Врублевський.

СТРАХ ПРИЧИНОЮ НЕДУГИ?

Стейтовий суд в Йонкерс розбирає тепер цікавий процес, в котрім Джан Райен, робітник з Нюбері, позиває одно підприємство відшкодованнє за своє затроєннє живим сріблом, якого він мав набавитися працюючи у пізваного.

Пізвана компанія поставила на суді лікаря, котрий твердить, під присягою, що стан обжалованого є вислідом не затроєння живим сріблом, а страху, якому позовник вічно підлягав, працюючи у фабриці пізваного та бачучи лячні затроєння живим сріблом. Лікар каже, що під впливом постійного страху позовник захорів на нерви, але що він скоро вилічився, як покинув сю працю та перенісся, до другої.

ТЕРОР НА УКРАЇНІ.

Останні вісти говорять про збільшення політичного терору на Вкраїні. У відповідь на масові розстріли зловлених повстанців, ґрупа українських анархістів-максималістів орґанізувала вбійства комуністів. Про напад на потяг, що йшов з Катеринослава до Харкова та розстріл чотирох членів чрезвичайки, писалося вже раніше. У Києві щоденно щезають видніщі комуністи, головно члени чрезвичайок. Звичайно находять їхні трупи на передмістях. Досіль не викрито винуватців.

ЗАГРАНИЧНІ ЗНАВЦІ КАЖУТЬ, ЩО НІМЕЧЧИНА ТЕПЕР НЕ МОЖЕ ПЛАТИТИ ВІДШКОДОВАННЯ

БЕРЛІН, 8. падолиста. — Заграничні знавці, котрі прибули сюди розглянути фінансове положенне Німеччини, заявляються за тим, щоби признати Німеччині дволітню мораторію (відкладенне реченця сплати) для воєнних „відшкодовань" аліянтам, а теж за тим, щоб усталити вартість німецької паперової марки по 3,500 марок за одного американського доляра.

СПРАВА ІМЕНОВАННЯ НОВОГО ІТАЛІЙСЬКОГО АМБАСАДОРА ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

РИМ, столиця Італії, 8. падолиста. — Тутешня преса подає, що італійським амбасадором у Вашингтоні не буде барон Авеццано, але князь Джелясіо Кастані.

СЕСТРА МЕК СВІНІЯ ГОЛОДУЄ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. падолиста. — Сестра посадника МекСвіні, котрий помер голодовою смертю, Марія МекСвіні, тепер зачала тут сама голодівку, щоби змусити ірляндське правительство, аби випустило її на волю з вязниці, куди її запроторено за участь в повстанському русі Де Валери.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ГРОШІ ЩЕ ДАЛІ ПАДУТЬ

ЛОНДОН, 7. падолиста. — Наслідком непевної ситуації на Близкому Сході европейські гроші (паперові) в останних днях далі падуть.

Особливо замітний спадок французьких, італійських і бельгійських гроший.

Польські й австрійські паперові гроші впали до безвартности. Німецькі марки вже тільки двічі більше варті від польських. Доволі добре держаться чеські корони.

БРИТАНСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЛОРД КОРЗОН ОСТЕРІГАЄ ТУРКІВ

ЛОНДОН, 8. падолиста. — Британський міністер закордонних справ, лорд Корзон, заявив, що аліянтські представники в Царгороді, столиці Туреччини, запротестували проти самовільних запоряджень правительства Кемала паші в Царгороді, де влада спочиває ще в руках аліянтів.

Він далі зазначив, що як кемалісти не схаменуться, так аліянтські представники в Царгороді проголосять воєнний стан.

Лорд Корзон остеріг кемалістів, щоб не поводились провокуючо, бо програють у виступі проти аліянтів, котрі у справі Близкого Сходу стоять одною стіною.

АНҐЛІЯ ХОЧЕ СПЛАЧУВАТИ АМЕРИЦІ ВОЄННИЙ ДОВГ

ЛОНДОН, 8. падолиста. — Британський міністер закордонних справ лорд Корзон заявив, що Велика Британія сповнить своє зобовязанне супроти Злучених Держав Америки і сплатить весь воєнний довг.

Усій справі виїде при кінці сього року до Америки британський міністер скарбу Стенлі Болдвин.

ВІДНОВА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ В ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 8. падолиста. — Ірляндські повстанці знова відносили криваву боротьбу проти ірляндського правительства.

Нині острілювали вони в Даблині військо ірляндського правительства машиновими крісами з дахів домів. Убили трох жовнірів, а 20 ранили.

НЕСПОДІВАНИЙ СПАДОК ФРАНЦУСЬКИХ І БЕЛЬҐІЙСЬКИХ ГРОШИЙ

ПАРИЖ, 8. падолиста. — Французький паперовий франк далі паде у вартости і то зі значною скоростю.

Нині за один франк давали вже тільки 6 і одну трету американського цента, хотяй ще недавно було 7 і одна трета цента.

Таксамо падуть бельґійські франки.

Нині за бельґійський франк дають 5¾ американського цента, хотяй ще недавно давали 7 центів.

Сей несподіваний спадок вартости французьких і бельґійських гроший викликав в Парижі велике занепокоєнне в фінансових і політичних кругах.

9,100 НІМЕЦЬКИХ МАРОК ЗА ДОЛЯРА

БЕРЛІН, 8. падолиста. — Нині за одного американського доляра давали тут 9,100 німецьких паперових марок.

ІРЛЯНДСЬКА БОРОТЬБА У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

ЛЬВІВ, 24. жовтня. — Тутешній дневник Діло подає отсі дальші подробиці з боротьби в Галичині:

АРЕШТУВАННЯ В КАЛУШИ.

В пошукуванню за бомбами, ґранатами, саботажем арештувала калуська поліція і якісь „вивядовци" зі Станиславова двайцять кількох Українців в Калуші й околичних селах ще дня 12. жовтня с. р. Ось імена арештованих: Бариш Тимко, директор кооперативи, його син Лев Бариш, студент, Лескович Микола, Тисовський Володимир, Сандурський Олександер, Сорохтей Володимир, Рубчак Ярослав, Сметанський Дмитро, Радивил Петро, студенти з Калуша, Коник Мих., учитель з Тужиливо, Дякон Ярослав, студент з Кропивника, Максимяк Павло, Ничай Василь, Сімків Дмитро, власник реальн. з Калуша, Павлишин Дмитро, Панько і Петро та Микула Осип, приватні урядовці з Загіря, Довбенко Осип і Бережницький Михайло, господарі з Хотіня, Келебай Петро, адвок. соліц. з Загіря, Микитинський Дмитро, господар з Неговець. Гошовські Гриць і Василь, господарі з Гуменова, Мельник Василь, господар з Верхні, Кушлик Іван, господар з Загіря, Поляк Федір, Наддніпрянець салінарний робітник в Калуші і Василь Сухий, хлібороб з Мостища.

Арештованих держать в поліційнім арешті вже поверх 48 годин і допитують, самі не знаючи що, при чому вимагається признания до вчинків, котрих ніде не поповнено. Передати їх судови поліція не спішиться, бо здається вийшло би велике фяско. На перший погляд видно, що позбирано до купи людий, котрі не то нічого спільного зі собою не мали, але деякі навіть не знались, а знова деякі зі собою ворогували і взаїмно від себе сторонили.

МАЗУРАМ ДОСИТЬ.

З Городенщини пишуть, що і там польські пани спровадили на свої двірські землі богато Мазурів, віддали їм землю за безцін і постаралися ще для них зі своїх лісів або з краєвої відбудови о матеріял на хат ні господарські будинки. Одначе Мазурі не вдоволені тим. Вони кричать на весь рот, що земля належалась їм не за гроші, але задармо; що пани повинні їм давати обовязково опал і будівельний матеріял; що їм належиться ще двір і решта двірської землі і т. п. Роблять се з такою бутою і ненавистю, що пани каються вже гірко, що спроваджували Мазурів. Польські двори вже тепер не хотять чути про Мазурів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3. 1917. authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЮВИЛЕЙ БОГДАНА ЛЕПКОГО.

Дня 9. с. м. 50-літні роковини уродин славного українського писменника, Богдана Лепкого, а рівночасно 30-літні роковини писменницької праці сього найбільшого з живих поетів Галицької України.

30 літ співав і говорив до серця і до розуму мілйонів Українців талановитий син України.

Ніким не нанятий, ніким не плачений, працював для цілого народу.

Дав йому найкрасші перли свого пера.

Дав йому найбільший скарб своєї душі.

Сі перли від 30 літ розсипав день-в-день по українських ґазетах і книжках.

Скрізь і всюди його читали. І разом з ним раділи, будили в собі надію, то сумували ізза горя рідного краю.

Ті перли він передав свому народови в дарі і вони є і останутся в скарбниці його духа по віки-вічні.

Їх читати-муть і з них навчати-муться внуки, правнуки, праправнуки сучасників Богдана Лепкого.

Але чи хто нині, в 50-літні роковини уродин Богдана Лепкого спитаеться, чи він має яку заплату за свою працю; як йому живеться; чи син Галицької України, котрий 30 літ дарив усіх найкрасшими дарами, має тепер на старі літа бодай хату, хліб, одяг?

Ніхто не спитається бо ми привикли великих людий величати аж по смерти. За життя вони у нас вмирають з голоду, а по смерти будуемо їм памятники.

Отже ми розкриемо перед українською суспільностю з нагоди ювилею Богдана Лепкого правду про те, як йому тепер живеться.

Він від довшого часу живе як один із збігців на чужині, в Берліні. Там живе з жінкою і дітьми і дуже бідує.

Недавно Лепкий був довший час тяжко хорий. Тепер трохи подужав, але, як пишуть нам ті, що його знали давнійше і бачили тепер, його годі пізнати. Він зблід, посивів і ослаб. Все те з недуґи і з ДОВГОЇ НУЖДИ.

Пише нам один американський Українець, котрий виїхав до Европи, що Богдан Лепкий з родиною мориться голодом; що живе і працює в неопаленій хаті; що не має одягу за що купити; тепер викидають його з хати, бо не має чим заплатити ренту.

Така доля українського писменника, що його волос передчасно покрився снігом.

Признанне у нас має, але з голоду в холоді вмирає.

Може наші внуки будуть красше його цінити, але тоді буде запізно.

Та ще не запізно тепер нам показати, що ми вміемо цінити рідну культуру, і що великі робітники для сеї культури у нас не пропадати-муть з голоду.

Ґромада великий чоловік.

Зложім ювилейний дар для Богдана Лепкого, аби він на старі літа не остався без хати і хліба!

Як всі американські Українці, від океану до океану, схотять, то зложать Богданови Лепкому на ювилейний дар тисячу долярів.

Кождий Українець і кожда Українка нині вміе цінити рідну культуру, отже віримо, що розуміе також потребу помогти великому робітникови і заслуженому трудівникови для української культури.

Наша редакція отворяе на короткий час збірку на ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ДЛЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО.

Всі надіслані жертви будуть оголошені у „Свободі", а відтак відіслані поетови до Берліна.

Була би дійсно значна памятка в історії американської України, якби вона зложила Богданови Лепкому на ювилейний дар з нагоди його 50-літніх уродин бодай круґлу тисячку.

Се була би значна поміч для нашого славного поета на чужині, поміч на кілька літ на старі літа, поміч йому і народови, для якого він ще і далі працює і буде працювати до останніх хвилин свого життя.

Поспішімся з жертвами, аби поміч могла дійти до Богдана Лепкого яко дар любови від заморських братів і сестер ще перед надходячим Різдвом.

Богдан Лепкий.

ДО РІДНОГО КРАЮ.

О, мій рідний, безталанний краю!
Чи побачу я тебе? — Не знаю.

Вечір — зорі — трави — срібні роси.
Де не ступиш — пахнуть сінокоси.

Йдеш, як в казку і сам ти, мов з казки,
Повний туги і щирої ласки.

Повний ласки, що мов та водиця
Через край із серця твого ллється.

Сам не знаеш де ти й звідкіля ти?
Люди браття, а природа мати.

О, мій рідний, безталанний краю!
Чи побачу я тебе? — Не знаю.

Вецляр 1919.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

БОГДАН ЛЕПКИЙ
(В молодшому віці).

Богдан Лепкий родився дня 9. падолиста, 1872-го в Креґульци на Галицькому Поділю, біля Збруча, на хуторі якогось утікача із Сибірі. Батько Богдана, Сильвестер, відомий під псевдонімом Марка Мурави, був парохом в Креґульци, а потім в Поручині і Жукові, в Бережанщині. Помер 1902 року в Жукові, де вдячна громада поставила йому величавий памятник на могилі, бо батько був головою Селянської Ради, орґанізатором повіту і т. д. Творі батька вийшли окремою книжкою „Книга горя", а богато їх розсипаних по всіляких часописях. (Не друковані в о. дра Застирцях в Галичині). Мати Богдана, Домна з Глібовицьких, донька Михайла, пароха в Бережанах. Дід походив із старинного українського роду (Глібовицькі з Глібова); котрому в однім тільки бережанськім повіті належало колись 7 маетків (Рибники, Котів, Саранчуки і т. д.). Рід батька, се львівські патриції, одинокий рід патриціїв, що зберігся донині яко український. Найстарша грамота Лепких з року 1527 зберігається у львівському міському архіві. Вона каже, що львівський золотар Яків Лепкий був покликаний до процесу за фалшуванне монет яко знавець.

Писати й читати вчили Богдана батьки. Таксамо початків рисунків і музики. Тітки, Глібовицькі, мали теж великий вплив на його вихованнє. Одна з них, Дарія, гарно грала на фортепяні (була учителькою музики в дівочім інституті в Перемишлі) і дуже добре оповідала про життє сільського народу.

Від 2. кляси нормальної школи до матури вчився Богдан в Бережанах.

По матурі вислав його батько (з дром. А. Чайковським) на виставу до Праги, а відтам на університет до Відня.

Тут був його старшим товаришем Др. К. Студинський. Товаришував також з Р. Колессою і з покійним Михайлом Новицьким, дуже талановитим писменником, котрий, прочитавши вірші Богдана Лепкого заохотив його давати їх до друку.

У Відні вчився Лепкий малярства і в університеті студіював слявістику (Яґіч), санскрит (Міллєр), історію (Бідінґер).

З Відня перейшов на університет до Львова. Там його професорами були: незабутній Омелян Огоновський, Каліна, Шараневич, Антонович, Болоз і другі.

Товаришував з Юрком Тобилевичем, артистом Паньківським, покійним професором математики Климом Глібовицьким, і другими. Належав до тих, що основували „Сокіл" (Лаврівський, Нагірний, Яричевський).

Скінчивши університет, став учителем в ґімназії в Бережанах, де належав до всіх українських товариств; їздив з промовами, деклямаціями; співав у „Бояні" і т. д. Тоді також грав український театр його драму „За хлібом" в Рогатині і в Бережанах. На виставах бережанські та рогатинські громадяни вшанували автора.

З Бережан перенесли Богдана Лепкого до Кракова. Там він здав іспит професорський і став професором III. ґімназії та лектором української мови й літератури в Ягайлонському університеті.

В Кракові брав живу участь в українській „Просвіті"; жив у приязні з Вячеславом Липинським, з Михайлом Жуком, з Голубінкою; познайомився з Михайлом Коцюбинським, з Василем Доманицьким, покійним Ґужковським і т. д.

Через хату Лепкого пересунулось чимало визначних Українців, що переїздили Краків. Його хата робилась українським центром у старій польській столиці. Зібрав він чималу бібліотеку, рукописі, стародруки, образи і весь свій гріш вкладав туди. З Поляків особливо добре знав Лепкий писменників Оркана, Міцінського, Єдліча, Ґвіжджа, Бутримовича. Оркан і Ґвіждж переклали богато віршів Лепкого на польську мову.

На чеське перекладала Ружена Єсенська, Ґурбан і другі.

На німецьку мову Вутцкі, Шпехт.

Інші писменники перекладали на другі мови, як московську, англійську, мадярську і т. д.

Найбільше, бо майже всі оповідання, переложено на німецьку мову. Вони були друковані в ґазетах: Berliner Zeitung, Vossische Zeitung, Deutsche Allgemeine, Post і т. д.

В Кракові щоденним гостем-товаришем Лепкого був Остап Луцький. Там зладив Лепкий переклад „Слова о полку Ігоревім" на польську мову, котрий назвав Франко найкрасщим з усіх перекладів, а дальше переклав збірку Коцюбинського „В путах шайтана" і видав 2 томи історії української літератури. Третій том згорів у Яремчі 1914 р. підчас нападу Москалів. Тоді згоріла також його драма віршом „Мотря".

Війна заскочила Лепкого в Яремчі у Карпатах. Він мусів утікати, бо був у двох огнях; з одного боку вішали Українців Мадяри, а з другого вивозили на Сибір Москалі. Лепкий втік з родиною на Угорщину, а відтам дістався до Відня. У Відні працював в „Культурній Раді" (проф. Колесса), і в „Союзі для Визволення України", та вчив в українській ґімназії і держав виклади на стрілецькій станиці, в Лєрергавзі і в авлі університету для інвалідів.

В 1915 році Лепкого взяли до війска і призначили до таборової служби. Він служив в українських таборах для полонених в Раштаті, Ганновер, Міндені і в Вецлярі. Обїхав 52 табори і робітничі команди.

У Вецлярі перебув революцію; був арештований і мало не погиб. В 1921 році переїхав до Берліна. Там працював в „Українському Слові", в „Червоному Хресті"; викладав на курсі українознавства і т. д.

У Вецлярі Лепкий зладив перше повне виданне творів Шевченка в 5 томах, 3 томи Марка Вовчка і богато других видань.

Власних писань Богдана Лепкого досі вийшло яких 30 книжок і брошур.

Першу рецензію про Лепкого написав др. М. Лозинський. Він у „Ділі" написав про „Стрічки", що від Франкового „Зівялого листя" не читав таких гарних віршів. Потім довшу статтю (кілька фейлетонів у „Ділі") написав М. Крушельницький; дальше писали Євшан, Срібянський і богато других. Гарна стаття про Лепкого появилась у німецькому виданню Ukraine зпід пера Вутцкі.

Еміґрант.

І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ.

І в мене був свій рідний край,
Цвіли там квіти у діброві,
Шумів таємну пісню гай,
Збіжжа стелилися чудові
На паску і на коровай...
І в мене був свій рідний край.

А нині там земля порита,
Біля рова стрілецький рів;
Квітки столочили копита,
Ліс поторощений счорнів,
Пшениця, ніби градом збита —
Щаслив, хто бачив й не здурів!

І в мене був свій рідний край,
Хати в садочках потапали;
Коли настав чудовий май
І соловейки заспівали,
Здавалось — не земля, а рай.
І в мене був свій рідний край.

А нині з сіл сліду немає, —
Де хочеш, вітре, там гуляй.
З могили череп визирає,
Хрести стоять, як чорний гай,
Між нами смуток похожає,
І сльози ллються, як Дунай.

О краю мій! Свято руїно,
Новітня Трое в попелах!
Перед тобою гну коліно
І кличу: Боже в небесах,
За кров, за муки, за руїну,
Верни, верни нам Україну!

Верни нам нашу прежню волю,
І добре імя нам верни,
Людською кривдою важкою
Землі святої не скверни,
Досить вже кривди, муки й болю—
Верни нам вітчину, верни!

Богдан Лепкий.

Богдан Лепкий.

ГОЛОС НАДІЇ.

А я кажу вам: день іде,
Іде така година,
Коли ні тут, ні там, ніде,
Кордонів жадних не буде,
Лиш даль далека, сина.

А я кажу вам: близкий час
І хвиля недалека,
Що буря звіється нараз,
Згуртує і змішає нас
І зблизька і здалека.

Хто каже вам, що все одно,
Де жити, як вмірати,
Той тягне вас в багно на дно,
Той вам дає без дна судно
І каже кермувати.

А я кажу вам: майте слух,
І позір тому дайте.
Що вам говорить волі дух,
Про близьку хвилю заверух.
І хвилі тої чайте!

Як вдарить нам підземний дзвін
І сурми заголосять,
То йдім туди, де кличе Він,
Через кордони, гень, над Дін!...
Нас кости предків просять.

Не підем ми, прийдуть вони,
Таке вже в світі право...
Як сталь гартується в огни,
Так ти нас, воле, розогни,
Веди, веди нас, славо!

Краків 1911.

Богдан Лепкий.

ДО НАРОДНОЇ ПІСНІ.

О пісне народня! Одна ти мене,
Лиш одна ти мене не лишаєш,
І куди тільки доля мене не жене,
Ти за мною як пташка літаєш.

В далекому краю, в чужій стороні,
В час безмовного, чорного суму,
Про степи і могили співаєш мені,
Як український степ довгу думу.

Ти говориш: „минули козацькі часи,
Не минула козацькая слава.
Тож кріпись, не хиляй до землі голови,
Наша радість — народняя справа!"

А буває і так, що зневіра їдка,
Жаль до ближніх й до свого народу,
Продересь до душі, ніби тая змія
Між цвітучі грядки огороду.

Ніби ангел тоді ти до мене ідеш,
Ніби ангел наставник-хранитель,
І як вітку оливну, так звуки несеш,
Щоби ними мир тихий творити.

О пісне моя! Що найкращого є
В серці й мислі народу мойого,
В твоїх звуках, як в гарфі безсмертній жиє,
Й дожида воскресення нового.

Дожидає вона, щоб з людських грудей
Вийшла воля, розкута, свобідна, —
В бій на смерть і життя попровадить людей
Не хто инший, лиш пісня їх рідна.

О пісне народня! Одна ти мене,
Лиш одна ти мене не лишаєш.
І куди тільки доля мене не жене
Ти за мною, як пташка літаєш.

Богдан Лепкий.

ЧИ ТО БУРЯ ЧИ ГРІМ?

Чи то буря, чи грім,
Чи ґуде хмаролім,
Що земля на сто миль грає грізно?
Від Поділля до гір
Чути голос: Позір!
В ряд ставай, щоб не було запізно!

В ряд ставай, не барись,
На ніщо не дивись,
Чи до пекла підеш, чи до неба.
Кидай матір стару,
Кинь коханку, сестру,
Бо настала велика потреба.

Бо настав такий час,
Що умре дехто з нас
Не в постелі, а в полі, у крови,
І в хвилину грізну
Спомяне вітчину,
Бо для неї вмірав він з любови.

Наше тіло — погній
Для квіток, ясних мрій,
Наша кров — то росиця над ранком,
Наша думка — то грім,
А діло хмаролім, —
На тиранів підем гураґаном!

А хоч нам полягти
Й не дійти до мети,
То про нас говорити-муть внуки:
Так боролись колись,
Полягли — не дались,
А кайдани пірвали на штуки!

* * *

Чи то буря, чи грім,
Чи ґуде хмаролім,
Що земля на сто миль грає грізно?
Від Поділля до ґір
Чути голос: „Позір!
В ряд ставай, щоб не було запізно!"

ДЕ ЄСТЬ ТВІЙ ДІМ?

„Де єсть твій дім, твій тихий дім?
Скажи, мій любий брате..."
„Ударив нагло ясний грім,
Спалив мій дім, звалив мій дім,
Нема де зимувати."

„Де твоя жінка, діточки,
Де вірна чеядина?"
„Он, бачиш тії могилки?
Скиглять вітри, летять галки,
Отсе моя родина."

НАПИСЬ НА СТРІЛЕЦЬКИХ ГРОБАХ.

Лежимо у гробах при дорозі,
Де за волю боролись і впали.
Браття! знайте, що ми не в трівозі,
Лиш спокійно і гордо конали.

Браття, знайте, що ми не просили,
Ані ласки в кого, ні пощади,
Лиш боролись, пок' стало в нас сили.—
Це говоримо вам для розради.

Нам не жаль ні життя молодого,
Що лягло, мов той квіт під косою,
Ані мрій, ні кохання палкого,
Що взяли ми в могилу з собою.

Нам не жаль, бо лягли ми за діло,
Гідне жертви життя і кохання,
„За Україну душу і тіло"
Ми не даром співали з-зарання.

Тож не жалуйте нас, не ридайте,
(По нас тужить калина у лузі,)
Ви чим скорше до праці ставайте,
Щоб леміш не заржавів у плузі.

Щоб шляхи не покрились тернами,
Щоб пощерблені мури не впали,
Щоб наш ворог не сміявся над нами,
Що ми даром так славно вмірали!

Богдан Лепкий.

КОЛИСАВ МОЮ КОЛИСКУ.

Колисав мою колиску
Вітер рідного Поділля,
І зливав на сонні вії
Степового запах зілля.

Колисав мою колиску
Звук підґірської тримбіти,
Що від неї зорі меркнуть
І росою плачуть квіти.

Колисав мою колиску
Голос недалеких дзвонів,
І веселий спів весільний,
І сумний плач похоронів.

Колисав мою колиску
Крик неволеного люду,
І так в серце вколисався,
Що до смерти не забуду.

Богдан Лепкий.

ДЕЖ ВИ?

Цитьте! Цитьте! Бракло сили,
Деж ви мої рідні ниви,
Що не годен вас пізнати?
„Чи не бачиш? Порівнали
Нас шрапнелі і гранати".

Деж ти ґаю мій, розмаю,
Граби, берести, дубина?
„Розметала нас зимою
Небувала хуртовина".

Деж поділась стріха тая,
Що до неї я без стриму
Все спішився, мов до мами?
„Де? Питайсь огню і диму."

Деж батьків моїх могили,
Гень за церквою у гаю?...
Цитьте! Цитьте! Бракло сили,
Щоб дослухати до краю.

Богдан Лепкий.

ДО ЧЕРЕМОША.

Черемоше, брате мій,
Прискори бігу!
На хрест холодний твій
Я пускаю, як-стій,
Сплав важкий — тугу!
Сплав важкий — тугу...

Гей тяжка, тяжка вона,
Як цілі ліси!
Де бездонна глибина,
Де підводная скала,
Там її неси!
Там її неси...

* * *

Скорше синє небо зжовкне,
Сонце гріти перестане,
Скорше Черемош замовкне,
Здержиться в бігу і стане,
Скорше літом сніг упаде,
І зародить сад зимою,
Ніж моє кохання зрадить,
Ніж розлучусь я з тобою.

Висить небо ясне, синє,
Сонце гріє, пламеніє,
Гонить Черемош в долини,
І шумить і не німіє,
Падають сніги зимою,
Спіють літом виногради,
І — без зради, без розради
Розійшлися ми з собою.

Богдан Лепкий.

ПІСНІ.

Мрії розвіяні,
Радости бачені в сні,
Квіти столочені, сльози розкочені,
Я переллю в пісні.

Най не кінчаються, в пісні пишаються,
Хоч проминуи в життю, —
Той, хто їх випекав, виспівав, [виплакав,
Радо спічне в забуттю.

**Надійся, брате, хоч люд наш в бідноті,
Надійся, вір, надійся і кохай —
Забудь свій біль... І дальше труд в охоті
У спільну ціль злучить поспішай.
При спільній тільки нас усіх роботі
Зійде будучність всім мов тихий рай.
Уляна Кравеченко.**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Д. Ф., Бедфорд, Інд. — Не можемо оголошувати просьб о складку на дзвони, бо тепер народ переживає таку пору, де треба складати на визвольну боротьбу. Віднесіться листовно до своїх краянів, хай поможуть.

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЧІ ВІДДІЛИ В ГАЛИЧИНІ.

(Від власного кореспондента).

Найновійші часописи, які наспіли сюди зі Львова, приносять відомости про те, що в Галичині появилися **українські повстанчі відділи.**

Один такий відділ появився в залозецьких лісах (повіт Броди), другий в Зборівщині, третій в Збаращині.

Про Зборівський відділ дістало „Діло" отсі інформації від очевидця:

„Дня 15. жовтня в 4. годині по полудні переходив через Сервіри і Яцківці (повіт Зборів) відділ добре узброєних людий. Були одягнені в кожухи білі й червоні, мали кріси через плечі, бомби і ґранати, а при боці шаблюки. На чолі відділу їхало двох їздців з машиновими крісами. Населенню не робили ніяких пакостий. **Питали чи читають українські часописи, кидали українські відозви і радили вступати до їх війска. ГОВОРИЛИ, ЩО ВОНИ НАЛЕЖАТЬ ДО АРМІЇ СМЕРТИ, ЯКОЇ ЗАВДАННЄМ Є ПОВАЛИТИ ТЕПЕРІШНЮ ВЛАДУ І ЗНИЩИТИ ПАНІВ.**

Напали на дідича в Яцківцям і побили його шаблями. Відтак перейшли до Жуковець, де стояли постоєм дві години, а вечером осягнули Ярчівці, себто зелізничий шлях Львів-Тернопіль. Місцева поліція в панічнім страсі здезертирувала, оставивши постерунок на ласку судьби. Ранком з неділі на понеділок відділ дійшов до Плаучі. Тут розправився з польською поліцією, вбивши команданта і двох поліцаїв. Війтови в Плаучі веліли направити міст. Відтак в районі Конюх **злучилися з другою узброєною ґрупою, яка йшла зі Збаража на Озірну.**

Поява узброєних козаків викликала констернацію серед дідичів. Великі власники дібр вивтікали з повіта, непевні життя. В місточках велике пригнобленнє.

Слідом за сим появилася польська кавалєрія допомагати поліції, яка по відході узброєних гостий почала переводити ревізію в селі Мшані та посуджувати селян о участь в повстанню.

По донесенням людий, які прибули на ярмарок до Зборова, оповідають, що їздці осягнули Поморяни і Краснопущу й заховалися в лісах. Є вісти, що відділ прямує в сторону Стрийщини. З села Нетерпилець сей відділ **вислав звязкового для звязку з ґрупою, яка оперує в Залозецьких лісах".**

Такі самі відомости подає про сі повстанчі відділи польська преса. Доносить, що вони нападають на двори і на польську поліцію. Стверджує, що поліція безсильна. І домагається, щоб вислати проти них кавалерію, бо поліція безсильна, тай щоби до Галичини перенести військові ґарнізони з Варшави.

* * *

З отсих перших, скупих відомостий трудно витворити собі ясний образ про справу.

По всякій правдоподібности боротьба українського народу в Галичині проти польської окупації переходить в нову фазу. Почавшися окремими актами, як підпали польських дворів і польських кольоністів, динамітові замахи на зелізничі шляхи і мости та урядові будинки, вбивства польських урядовців і тих „хрунів" з українського населення, які йшли на руку польській окупаційній владі, — ся боротьба починає розростатися в масову акцію, яка отсе знайшла свій вислів в утворенню повстанчих відділів.

Зрештою такий розвиток боротьби зовсім природний. Ті люди, які виконували висше згадані окремі акти, знають дуже добре, що їх жде, коли-б попали в польські руки. Тому, хто йшов на такий акт, той посвячував себе цілого боротьбі з ворогом. Знав, що вороття йому нема. Розумів, що йому треба або побідити або згинути.

Коли-ж польська окупаційна влада зібрала всі свої сили, щоби виловити справців висше згаданих актів, коли завела в Галичині наглі суди, коли всі вязниці в цілім краю переповнені арештованими Українцями, — зовсім природна річ, що ті люди починають творити відділи для дальшої боротьби з ворогом.

* * *

Як кожда відомість про боротьбу українського народу в Галичині з Польщею, так і ся відомість наповняє наші серця й радістю й журою.

Радістю, що наш нарід не піддається польському ворогови, що стає до щораз завзятійшої боротьби з ним.

Журою, — бо ся боротьба вимагає жертв найліпших синів нашиї землі.

Ми знаємо Польщу, знаємо, що вона не завагається перед нічим, що воскресить часи Чарнецьких і Вишневицьких, які перемінювали українську землю в руїну, які будували собі триюмфальні шляхи з палів, на яких здрігалися в нелюдських муках козацькі тіла.

Теперішня Польща не ліпша, хиба ще гірша.

І тому мусимо бути приготовані на боротьбу дуже важку, дуже страшну.

І тому мусимо всі, де-б ми не були, взяти участь в тій боротьбі, щоб довести нашу справу до побіди.

І тому мусимо збудити совість цілого світа, щоби він вмішався в ту боротьбу, щоби припинив польські звірства, примусив Польщу уступитися з нашої землі, щоб наш нарід відзискав державну незалежність.

Прага, 21. жовтня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

СПІВАК.

„Ходіть, люде, ходіть, добрі,
Ходіть, мої діти!" —
Каже Господь милосерний —
„Поділю вас світом.
Що видите, то і ваші,
Усьо вам дарую!"
Ох лишенько: як мурашки
Усіворохнулись!
Гуцул схопив полонину,
Мужик хапнув поле,
Циган клевець та ковало,
Дяк сів серед школи;
Жид загарбав мішок грошей,
Німець бочку пива,
І так далі, і так далі —
Усьо розхватали...
Аж і співак шкандибає:
„А мені що, Боже?"
„Ох лишенько — а тиж де був
Дотепер, небоже,
Що не прийшов, коли инші?"
„Я був, Боже, в раю,
Щоб на Тебе надивиться,
Послухать, як грають
Ті ангели білокрилі —
От, де я був, Божі!" —
„А щож робить, — каже Господь, —
Я вже не поможу.
Дві-річи мені остались
Я ті тобі дарую:
Рай мій світлий з ангелами
І волю святую".

Осип Федькович.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВЕН ВУРҐІС, ПА. Тов. Тараса Шевченка, від. 240 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 19. падолиста в домі Івана Хухри на фармі. На порядку нарад буде дуже важна справа до полагодження. Всі браття і сестри мають явитись. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Звірек, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 308 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що з причини заняття галі, річний мітинг і 11-літний ювилей нашого відділу відбудеться в суботу, дня 18. падолиста 1922, о години 7-мій вечер в гали Укр. Нар. Дому під ч. 1020 Н. 9-та улиця. На порядку нарад є дуже важні справи. Буде справозданнє уряду з цілого року і вибір нового уряду на слідуючий рік. Тож проситься всіх членів, щоби явилися на означений час, бо неявившийся член заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. Також будеться принимати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза за половину вступного. Отож Українці в Іст Ст. Луіс користайте з нагоди і вписуйтеся як найскорше, щоб не було запізно, бо ви не знаєте, що вас завтра чекає. — Д. Сокальський, предс.; С. Коробій, кас.; О. Петришин, рек. секр.; Д. Іващук, фін. секр.

ЛЕЙКВУД, О. Бр. Сошествія св. Духа, від. 108 У. Н. Союза повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1-ій години попол. в неділю, 3. грудня, в церковній гали на Квейл стр. Будеться вибирати новий уряд і є богато важних справ до полагодження, тож проситься всіх членів явитись. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Т. Грущак, предс.; Ф. Віркійовський, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПОЗІР! СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й.

Отсим подається до загальної відомости всім щирим Українцям, батькам і матерям, що в Спрінґ Валей, Н. Й. утворилась безплатна українська діточа школа в домі п. Івана Кріля при Thib Ave. Наука буде відбуватись вечером в вівторок, четвер і суботу.

Хто чує себе щирим Українцем, в кого беться українське серце, хто хоче побільшити свій український сорок міліоновий поневолений нарід, нехай дітий своїх посилає до безплатної школи. 62-63

Тимчасовий Шкільний Комітет.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Заходом Тов. Освітного Кружка
— відбудеться —

ПЕРШИЙ МАСКОВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 11. ПАДОЛИСТА

в італійській гали, 412 Clinton Ave.
на котрий просимо наших громадян чисенно прибути.

Орхестра М. Юрківа.

Початок о 7-мій години вечером.

Весь дохід на бібліотеку.

62 КОМІТЕТ.

СХІД І ЗАХІД ЗІЙШЛИСЯ В ПІСНІ

Гостина Українського Національного Хору в Гемптонськім Інституті

Під таким заголовком (Ист енд Вест Мийт ін Содґ) Пресове Бюро Гемптонського Інституту подає одушевлений відзив секретара Інституту Вилема А. Ейрі і такі-ж голоси вирджинських ґазет про концерт Українського Національного Хору в Гемптон (Вирджинія). „Гемптонський Нормальний і Агрономічний Інститут", се, як відомо, одна з передових освітних установ для ніґерської молодіжи в Америці, обіймаюча окрім загальних курсів школи промислову і хліборобську. Поза обовязковою програмою навчання Інститут здобув собі на півдни Злучених Держав ще окрему музичну і співочу славу; хор студентів і музичне товариство Гемптонського Інституту сами плекають співочу традицію американського півдня і „чорної" народної пісні, і, з другого боку, закликають до себе всяких чужоземних співаків і музиканнтів, оперні товариства і орхестри, які заїзджають в Америку. Розуміється Гемптонський Інститут негайно покористувався побутом О. А. Кошиця і його співаків в Америці, щоб запросити їх до Гемптон, і 22-ого жовтня Український Народний Хор співав у великій концертовій салі Інституту перед тисячою гемптонських студентів і другою тисячою білих і „кольорових" гостей з Гемптон, Нюпорт Нюс та близьких місточок долішної Вирджинії. „Український Хор, — читаємо в бюлетені Гемтонського Пресового Бюра, — пишно вдягнутий в рідні селянські костюми мав співати пятнайцять пісень, але після кождої пісні його викликали на сцену ще раз а ще раз і просили співати більше. І справді, хто з нас любить музику, той мусів почувати справжну симпатію і вдячність для українських співаків за той незвичайний концерт. Здається нема музики, яка дорівнялаб співови доброго й добре вишколеного хору; на другім місци ми поставилиб добрий орхестр, а на третім орґани в руках доброго артиста. Та все те разом єсть в Українськім Національнім Хорі під керовництвом Олександра Кошиця; се й хор людських голосів і людський орхестр і людські орґани. Слухаючи деяких голосових акомпаніяментів трудно було повірити, що ті гармонійні звуки — се голоси чоловіків і жінок, а не музичні інструменти, скрипки, флети та баси. Особливе вражіннє робили басові ефекти, що рівно й мягко гомоніли і знижалися до тихого й глибокого наче дріжання. І також наче в орґанах зливалися окремі голоси, що здавалося, керуючий артист тільки пальцями потискає по клявішах і інструмент відзивається по його волі сповняючи кожне його бажаннє, кожду примху". Щоби віддячитися українським співакам і познакомити їх з народною музикою американського півдня, хор Гемптонських студентів заспівав для них чотири старих народних ніґерських пісень і дві оперті на народних ніґерських мотивах композиції Р. Натаніела Дета. Як подає далі Пресове Бюро Гемптонського Інституту оріґінальні мелодії „старого півдня" незвичайно сподобались українським співакам і з окрема про композиції Дета сказав проф. Кошиць „Твори того композитора доказують незвичайно далекі можливости культурного розвитку американських Ніґрів і незвичайно інтересні з музичного погляду. Вернувшися на Україн уя заставлю своїх учеників студіювати й інтерпретувати ніґерську народну музику".

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В НЕДІЛЮ, 12. ПАДОЛИСТА 1922
вечером о год. 7. вібудеся перший

МУЗИЧНИЙ КОНЦЕРТ

в гали парохіяльній, 28 Іст Сема ул. в Ню Йорку.

В програму, котра складається з 15 точок, входять деклямації дітий, гра на скрипках, на фортепяні, виступи діточого хору, оркестра шкільної дітвори, як рівнож і танці. 61-62

Вступ для старших 50 центів, а для дітий 15 центів.

Орхестра під управою учителя музики д. Олександра Гуньки, а хор і деклямації під управою учителя д. Теодора Онуфрика.

Проситься український загал до як найчисленнійшої участи, позаяк сей концерт буде дуже цікавою новостю.
КОМІТЕТ.

ПОЗІР! БОФАЛО І ОКОЛИЦЯ!

Заходом Драм. Співацького Кружка ім. О. Нижанковського при церкві св. О. Николая
відограєсь представленне в 3-ох діях

СВАТАННЄ НА ГОНЧАРІВЦІ

на гали парафіяльній при збіґу улиць Fillmore і Oneida.

В НЕДІЛЮ, 12. ПАДОЛИСТА 1922

Початок о годині 6.30 вечером.

ВСТУП 50 ЦНТ.

Отсим запрошаємо усіх Українців як з Бофало так і з околиць на се прегарне представленне. Приходіть усі, а не пожалуєте, бо таких представлень тут ще не виставляли як ся оперета. Се представленне усіх вдоволить, за що ручить — КОМІТЕТ. 62-63

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповіданне з середини 16-сотих років.

(17)

Здивований і занепокоєний глянув на неї.

— Вже може жалуєш? Так скоро? — спитав зїдливо.

— Жалую, чи ні, то мені не поможе. Ти використав моє приголомшеннєм та мою безрадність і сталося. Сталося, то й пропало, бо вже не відстанеся. Я взяла хрест на себе, то й мушу двигати.

— Я використав твоє приголомшенне і твою безрадність, та неначе злодій вкрав тобі цноту?... Так думаєш? Може й знасилував тебе? Чи ти вже забула, що між нами була умова, як між двома купцями?! Я казав, що видобуду тебе з ясиру лиш за те, що будеш моя. Чи я силував тебе приняти таку злагоду? Ти так втішилася моїм предложеннєм, що перша кинулася мені на шию. Як хто кого, то ти мене знасилувала...

— Чи я тобі докоряю? Чи я перша виїхала з тим? Ти питав, то я відповіла. Чого тягнеш за язик? Не кажу, що сталося, то пропало? Чи втікаю від тебе, чи боронюся від поневірки?

— Ти вже так співаєш. Се поневірка?! — зашипів, всуваючи руки в кишені. — Бачу, я скоро навкучився тобі. Може за старий?... Тобі молокососи в голові!... Здогадуюся... Як би на моїм місци був той, котрого ти ще на кораблі показувала мені і котрого я зараз спрятав, то ти не говорила би про поневірку.

— Чоловіче, схаменися! Він мені не в голові, ані в серци. Не був і не є. Я й забула про него, аж ти сам тепер нагадав мені...

— Не в голові... не в голові... А чого ти все так вдивлялася в него? Ще й говорила з ним. Ти казала, що тільки раз... Але то мусіло бути частійше. Щасте твоє і щасте його, що я того не бачив!

— Не на те, щоби виправдуватися перед тобою, ні! Лише щоби ти знав правду... Коли ти до мене вже так, то і я заговорю инакше... Кажу тобі і затям собі те, що я не твоя невільниця, не твоя товарина. Сам баша знає, що я твоя... донька. Донька, не невільниця, ані жінка! Ти знаєш, що піп ще не звінчав нас... Отже бережися, бо всяково може скінчитися. А тепер слухай! Я справді була би балакала з ним не раз. Була би балакала, як часто і як довго він сам схотів би... Не щоби я задурилася у нім... Мені тільки жаль хлопця... Але він весь час був немова, відвертався від людий. Я лише один раз говорила з ним. Сказав лише тілько, що він пропадає так, як пропав його родич. Мама плакала за чоловіком, тепер плаче за ним. „Так готов пропасти", хлопець закінчив, „цілий рід Тукалів-Пятницьких за кару, що відчахнувся від віри батьків, від свого народу"...

Пятницький цілий затрусився. Вихопив руки з кишенів, розплющив широко очи, розявив рот.

— Що ти кажеш?! — заревів. — Повтори? Про який рід він говорив?

— Казав, що він Стах Пятницький з Галичини. Що в татарські лика попав під Підгайцями, коли пішов бити на віру батьків.

— Суко! Чому ти мені того зараз не сказала? То мій син!

Стис пястуки і бухнув її в груди так, що вона захиталася і без тями впала на землю.

— Яспродав мого власного сина! — заревів і вибіг з хати.

Вернув пяний, впав на постіль і заснув. Спав пару годин і знов вийшов. Привів дві старі Туркині і умістив їх в сусідній комнаті. Дівчина, з підпухлими від плачу очима, сиділа при вікні і дивилася на світ бажий. Думала, як їй вихопитися з тої нової неволі. Він сів біля неї на дзиглику і поклав руку на її коліно.

— Вибач, серце, — промовив лагідно. — Мене чогось лихий опутав був. Таке більше не повториться...

Вона не відповідала, не глянула на него.

— Тепер, серце, лишу тебе на день, два саму. Піду питати за сином. Як не перепродали його, то ще нині знайду. Як ні, то піду слідом за ним. Мушу його викупити. Я привів тобі служ-бу, дві Туркині. Як довго не буде мене, так довго будуть тебе обслугувати. Як викуплю сина, то поїдемо до Камінця. Нехай піп звяже нас і твої батьки поблагословлять. У мене дома, чи там, де колись був дім, укриті мої скарби. Великі скарби. Ніхто не міг знайти їх. Поїду, видобуду і привезу. Куплю великий маєток десь за Дніпром і будемо жити щасливо,

— Нехочу!

— Як? Що? Маєтку, чи мене?

— Не хочу ні маєтку, ні тебе. Твоя більше не буду.

— Як не будеш? Ти вже моя.

— Була! Була, бо ти обманув мене. Ти сказав мені, що ти парубок. Аж тепер виходить, що в тебе син, та що твоя жінка ще жиє... Я ще не зійшла на таке, щоби свідомо бути чиєюсь підбічницею. Вертай до жінки. Мене пусти. Я при божій помочи якось знайду дорогу до батьків.

— Маєш!

Луснув її в лице так, що аж захиталася.

— Тепер кажи, чи будеш моя?

— Ні, не буду!

— Зараз!

— Ні зараз, ні ніколи!

— Чи ти знаєш, що ти бранка? Що бранка не має власної волі? Бранки не питають, хоче вона, чи ні!

— Я була бранка, тепер вже ні. Іди до баші, то скаже тобі, що я. Він знає від тебе самого, що я твоя донька. Що він скаже, як довідаєся, до чого ти силуєш власну доньку?!

— Заки промовить баша, я тобі скажу і покажу, що ти!

Вхопив її за рамя і потягнув до себе. Вона зібрала всі свої сили, вихопилася, відіпхнула його від себе і вхопила кинджал, що лежав на вікні.

— Тепер приступи! — крикнула.

Хвилю стояв, дивлячися збовванілий на неї.

— До тебе нині щось приступило, — сказав і вийшов до Туркин.

— Я відходжу, — сказав до них. — Верну за день, два, три. Може й довше забарюся. Пильнуйте моєї доньки, як ока в голові... День і ніч. Нехай одна з вас все буде з нею, в її кімнаті. За той час друга нехай відпочиває. Не дайте донці вийти ні на подвірє. Все, що буде потрібне для неї і для вас, приставить вам ґазда гостинниці. В него лишаю гроші на ваші потреби.

Пятницький пішов, дівчина лишилася. Одна Туркиня принесла до її комнати килим, поклала під двері і лягла, загороджуючи собою вихід. Дівчина промишляла, як би їй використати неприсутність Пятницького, щоби випурхнути з гнізда. Найважнійше було приспати у Туркинь всяке підозріннє. Отже сама промовила до неї, розпитуючи про людий і звичаї в сих сторонах, де їй тепер прийдеся вікувати.

Балаклива Туркиня була рада, що може виговоритися. Друга почула, що в комнаті говорять, отже й собі прийшла. Розмова ішла так, що їм ані через думку не прийшло, що дівчина схотіла би втікати.

— Він — думали — радше боявся, щоби до дівчини не зайшов який мужчина, але соромився сказати їм се.

Балакали цілий день, балакали поза північ. Дівчина вже й змучилася тим балаканнєм і замовкла, а Туркині все ще балакали. Балакали, аж перестали, бо обі позасипляли. Дівчина загадала використати сю хвилю, але зараз зміркувала, що годі. Двери відчинялися до середини її комнати, а тут одна лежить поперек дверий, друга спить сидячи, підпираючи двери плечима. Відчинила вікно. Воно виходило на подвірє і було високо. Впрочім з подвіря була би не вийшла на улицю, бо було заперте. Лишила вікно відчинене і лягла спати. Сон одолів її. Снилися їй всякі проби в побігу, але всі скінчилися невдачею. Далі сниться їй, що хтось вліз вікном, вхопив мошонку з грішми і втік. Вона проснулася. Встала, щоби вікно замкнути, але в тій хвили прийшла їй нова гадка. Сон піддав їй плян побігу. Обі Туркині спали. Вона підійшла до них і копнула одну й другу. Туркині схопилися і налякані стали протирати очи.

— Так то ви служите?! — промовила до них сердито. Пан привів вас сюди і платить вас на те, щоби ви спали. Ви мали пильнувати хату і мене. А ви так пильнуєте, що вікном вліз злодій і вкрав мішок з грішми. Я зразу гадала, що то був сон. Але дивлюся під подушку, де був мішок з грішми... його справді нема.

Туркині мовчали і тільки з жахом позирали на неї.

— Ви може й в змові з ним були! Чи конак баші далеко звідси?

— Ми невинні! — скрикнули обі. — Ми нічого не знаємо. Одна наша вина, що позасипляли.

— Не бійтеся! — промовила дівчина лагідно. — Я до баші не на вас жалуватися... Я хочу пожалуватися на ґазду гостинниці. То або хтось з його людий закрався до мене, або він не зачинив дверий з улиці на подвірє. Ведіть мене до баші!

— Пан заборонив пускати вас за поріг хати.

— То на те, щоби я не втікла. Але як ви обі підете зі мною, то не втічу... Впрочім, як хочете. Скажу панови, що ви, замість пильнувати хату і мене, спали, та впустили злодія...

Туркині радили, радили і врадили, що ліпше вволити її волю. Закрили їй лише хустиною аж по очи, взяли між себе і повели до баші.

Баша здивувався, що якась християнка хоче з ним говорити, але з цікавости, що вона хоче від него, казав впуститит її до себе.

Смілим кроком увійшла в його гостинну комнату аж на середину, поклонилася аж до землі, подалася в зад і станула під дверми.

Хто ти і чого хочеш? — спитав, відоймаючи від уст янтар цибуха і випускаючи клуби диму.

— Я християнка. Мене обдурив польський шляхтич...

— Який шляхтич? І чому до мене ти приходиш з тим, не твій батько?

— Мій батько в Камінци.

— В Камінци? Поїхав і тебе лишив? Щоби тебе обдурювали польські шляхтичі? Гарний батько!

— Ти, башо, гадаєш, той з котрим я живу тут в гостинници?... То не мій батько. То саме той, на котрого я прийшла жалуватися...

— То ти не його донька? Він обрехав мене?

— Тебе і мене. Я гадала, що він парубок, та що на звінчає християнський піп. До того він зробив мені велику прислугу, отже також з вдячности я вволила його волю.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Концерт Українського Національного Хору в Дітройті.

День 28. жовтня с. р. був для української громади в Дітройт великою національною маніфестацією. На сей день всі Українці ждали так як діти ждуть на Різдвяні свята. Бо до нас мали приїхати дорогі гості з України. Хотяй великі афіші розліплені по цілім місті сповіщали, що концерт У. Н. Хору зачнеться о 8. год. вечером, саля найкращої концертової галі була переповнена вже перед осьмою годиною. На концерт прибуло велике число жидівської й американської інтелігенції: лікарів, професорів, адвокатів, журналістів, студентів і бизнесменів. В льожах сиділи музичні критики і професори музичної консерваторії. Всі нетерпеливо ждали на отворенне концерту.

В означений програмою час піднеслась куртина, а на естраді станув „Укр. Нац. Хор" прибраний в гарні народні укр. строї. Публика привитала хор бурею оплесків, які подвоїлися з появою на естраді д. Кошиця. За кождою піснею публика нагороджувала український хор невтихаючими оплесками, які час від часу перемінювались у великий гураґан, якого ще певно у нас в Оркестра Гол ніколи не було. Не було ні одної души на салі, яка не булаби зворушена. Кошиць це дійсний чародій — сказав до мене оден Американець. А другий додав: **„Аж тепер я переконався про правдивість вашого національного гимну „Ще не вмерла Україна".** Хор співає останню пісню. Італійський професор музики, що сидів біля мене, оглядає руки чи не попухли від плескання і завважує, що заскоро вичерпалась програма. Хор затих, а публика відправляє його з естради громом оплесків, які тривають около десять мінут. Мому товаришови з радости виступили слези. Не міг сердечний здержатись і заплакав...

Кошиць і його Хор були героями дня. Публиці бракувало слів похвали на адресу хору і його дириґента, а присутним на концерті редакторам польських шмат аж волос дубом ставав зі злости, що Українці віднесли тріюмф, та що здобули признанне і популярність в американської суспільности. З нагоди концерту українська справа стала предметом палких дискусій американської публики міста Дітройт. **Хор вертає ще раз до нас 9. падолиста.**

Місцева преса в недільних виданнях з 29. жовтня, з питомим незнанием українських справ пише, що „Укр. Хор" дуже красно співав „російські пісні". Найбільшим незнайком показався музичний „репортер" з „Дітройт Нюз", якийсь Роберт Келлі.

Пан Келлі написав в „Нюз" неправду! На програмі було виразно зазначено, що Хор буде співати українські народні пісні, а не російські. Редакція „Нюз" заподіяла укр. нар. справі й українській кольонії в Дітройт кривду. Наші провідники повинні домагатись у згаданої редакції спростовання.

Oriosto.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Др. О. Назарук в „Народнім Домі".

В неділю, 29-го жовтня, відбулося в гали „Народного Дому" святочне віче. О год. 2.30 по полудни ціла саля виповнилася вічевиками по береги. При вході уставилися нюйорські товариства і братства з українськими та американськими прапорами. Так само стояв готовий український хор під управою д. Теодора Онуфрика. Усьо на привіт д-ру О. Назаруковй, достойному гостеви, представникови нашого правительства.

Коли він появився, хор відспівав гарно українських пісень, а відтак др. С. Демидчук повитав репрезентанта галицького уряду у красній, річевій промові.

Він підніс особисті заслуги д-ра О. Назарука як громадянина патріота, як письменника, як одного з творців української історії, що своєю енерґійною працею нагадує невсипущого Каменяра, який ломить усі перешкоди, щоби промостити дорогу до свободи свому народови. Витав його як міністра нашої влади, котра на виганню иляиує і збирає силу для добуття волі і долі для рідної землі.

Підчас бесіди усі присутні стояли на знак пошани для представника свого уряду, а по скінченню привитали його бурею горячих оплесків.

Із промови д-ра О. Назарука не стану переповідати усього. Скажу тільки, що вона запала глубоко у кожне щире серце, як наука обовязку для свого народу, як заповіт любови і посвяти для батьківщини.

І не вийде мені із памяти та важка пересторога, яку він нам подав. „Не ділитися, а лучитися, єднати!" І справді так! Не така пора тепер, щоби дробитися на партії і партійки, що взаїмно ворогом дишуть на себе. Коли обєдналися в краю, коли подали собі руки усі, що люблять волю і народ, чогож нашій еміґрації росколюватися на гуртки і гурточки?!

Чи-ж не бажаємо ми всі своїм людям добра? Чи не дивимося усі з одушевленнем на ту борбу подоптаного нашого народу з переможцем ворогом? Чи не беться наше серце гордо, коли читаємо і чуємо, як наш народ, як наша молодь жертвує своїм життєм, щоби тільки добути кращу долю для грядучих поколінь?

Це вже не рабське племя, яке спокійно ходить у ярмі, як воли. Ми вже не діти невольничої нації, що піддається з покорою своїм переможцям. Наша земля мусить стати свобідною, наш народ мусить добути вільну державу, бо нашу свободу і волю освятила і освячує кров мучеників і героїв! Їх діла це вічні памятники визвольного руху у нашій історії. Ми переживаємо часи, яких память піде із роду в рід.

Наша еміґрація в Америці розуміє вагу теперішної хвилі. Вона підопре своє правительство цілою силою, бо воно стоїть на чолі борців, які добиваються правди і світла для нашої вітчини.

Ми пошануємо представників нашого уряду, бо цей уряд здобуває долю усьому народови.

Усі распрі, крамоли, колотнечі — усьо відкинемо разом із тими, що роскол межи нас внести хотять. Усьо зусилля повернемо на це, щоби дати як найбільшу поміч борцям.

Ми зуміємо вичистити споміж себе увесь кукіль! Московських і ляцьких наганячів пізнаємо по їх голосі, як пізнається круків та ворон.

Що наша суспільність розуміє потребу помочи, що ніякі ворожі аґенти не всилі розірвати наш фронт, цього найлучшим доказом це, що на вічу зібрано на поміч краєви $800,00, а крім того $100,00 на покриття коштів дороги для нашого представника.

Серед співання „Не пора", „Ми гайдамаки" та других революційних пісень усі розійшлися домів із вірою, що увесь український нарід мусить здобути своє право на своїй землі.

Тимко Мілещук.

ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.

З нагоди українського концерту.

Заповіджений англійськими часописями „Український Концерт" у Вотервліт, Н. Й., відбувся в неділю 15-го жовтня, о 8. год. вечером в українській церковній галі.

Свої були цікаві почути нашого славного артиста-співака п. Михайла Зазуляка, про якого так богато чули, якого ґрамофонові рекорди стрічається майже у кождій українській хаті. Американці також цікавились почути українського артиста, бо вже нераз мали нагоду читати про „співучий український нарід" та його прегарні народні пісні. Було доволі.

Точно о 8 год. проф. Майкел Волш розпочав концерт скрипковою архестрою, в якій грає двайцятеро молодіжи в супроводі фортепяна. Грано також скрипкові і пянові дуети та соля молодшими аспірантами, які були грімко аплескувані. Серед них віддала фортепянове сольо молоденька талановита Українка, панночка Марія Данусяр, донька тутешнього бизнесмена. Слідує зазначити, що проф. Волш і його архестра грали, зовсім безінтересовно, жертвуючи хист, знанне і 2-годинну працю пану Михайлу Зазулякови. В антрактах виступив і місцевий церковний український хор, який відспівав „Чуєш Брате Мій", а при кінци „Ще не вмерла Україна".

Поява п. Зазуляка на сцені викликала буряні оплески всіх присутних. Місцевий священик, який двома наворотами оповіщав за концерт і тепер коротенько вияснив по українськи та по англійськи поодинокі точки, які пан Зазуляк співав у трох виступах: по українськи, чеськи, литовськи, російськи, французьски та англійськи.

Українці, що читають свої часописі, знали із переводжених збірок на ціль п. Зазуляка, що він тепер саме вертає до здоровля по слабости, в яку трунула його журба та родинні нещастя, та, що п. Зазуляк мабуть відчувати-ме трудність у співі. Яке-ж було зачудованне, коли почули голос, повний сили, резонансу та ніжного артистичного викінчення! Його гарний баритоновий голос захватив усіх; оплески годі було здержати. Я не всилі описати враження, які зробили виступи нашого артиста.

Слід зауважити, що душпастир, тростиси і урядники парохії св. О. Николая уладили цей концерт за вступом, а весь дохід (бо розходу майже жадного не було) пішов на підмогу нашому артистови. Під конець концерту звісний зі своєї діяльности патріот п. Слободян з Коґус заохотив присутних ще до складки на потреби рекупарацтва і, хоча люди обильно вже при вступі давали, то всеж таки ще скинули $14.00, в доказ симпатії для артиста.

Коби так хотяй у 10—20 парохіях урядити концерти при участи пана Зазуляка, виключно на його дохід — то очевидно, була-б це велика підмога Йому, старенькій матері та сестрі, яка тепер тяжко хвора у шпиталі. Нюйорські патріоти могли це давно зрозуміти!

Треба українському, загалови пригадати та зрозуміти, що п. Зазуляк міг би був себе та свій талант „продати" чужинцям, і, річ ясна, що вони булиб не сотками а тисячами кинули на оперове викінченне артисти, але п. Зазуляк не хотів запродати свою душу і славу нашим відвічним ворогам — і задля цієї ідеї, задля поганих американсько-українських відносин він мучиться, добиваючися власними силами до своєї мети. Не забудьмо, що стремління та евентуальний успіх і слава п. Зазуляка то хвала для цілого нашого народу!

о. др. Онуфрій Ковальський.